

DEPOZITE DE AMFORE SAU INSTALAȚII MILITARE?

Ovidiu Țentea

Întrebarea din titlul acestui material constituie în fapt o dilemă provocată în urma cercetărilor arheologice din extremitatea estică a importantului sit de la Barboși (fig. I.1). Ne referim aici la cercetările cu caracter de salvare întreprinse începând cu trei decenii în urmă în arealul denumit după cartierul gălățean „Dunărea”. Zona a fost puternic distrusă în etape succesive, motiv pentru care cercetările arheologice întreprinse aici au avut un caracter de salvare. Valorificarea științifică a fost realizată într-o formă destul de lacunară, interpretările istorice, însă, au fost extrem de generoase. Situl „Galați, cartierul Dunărea” era considerat a fi o zona antreprenorială în care erau amplasate depozite de amfore (fig. II.1), în proximitatea acestora fiind situată cea mai mare necropolă romană din Moldova¹.

Interpretarea noastră, formulată cu ocazia valorificării cercetărilor arheologice recente realizate în această zonă (fig. I.3), pleda pentru abordarea tuturor descoperirilor arheologice din Barboși și din punctul „cartier Dunărea” ca făcând parte din același sit (fig. I.2). Distanța dintre tumulii din necropola de la Barboși² și cei cartiați în cartierul „Dunărea”³ ar fi de aproximativ 700 metri, porțiunea în care tumulii sau alte complexe funerare nu au fost cartate este tocmai zona cea mai joasă în care au fost realizate numeroase amenajări în perioada modernă. Raportarea la întinderea necropolelor similare din arealul învecinat (*Noviodunum*, *Carsium* sau *Histria*) pleda în opinia noastră pentru luarea în calcul a unei singure necropole, desfășurată de-a lungul drumului, care traversând vadul Dunării, trecea la nord de castrul de la Barboși, urmând cursul Siretului în *Barbaricum*⁴.

Revenind la obiectul prezentării, trebuie semnalată amplasarea obiectivelor, denumite „depozite de amfore”, în limita estică a necropolei (fig. II.1), fiind vorba de structuri constructive denumite în cursul cercetărilor mai vechi „*castellum*”, „Fortificația II”, „Fortificația III” (fig. II.1). Cercetări arheologice au fost efectuate în așa-numitul „*castellum*”. M. Brudiu considera că se poate stabili o cronologie în detaliu a fortificației pe baza amforelor descoperite în trei niveluri diferite de umplere a șanțurilor. Astfel, autorul citat a ajuns la concluzia că fortificația în cauză a durat aproape două secole: prima fază corespunzând unei fortificații timpurii din timpul domniei lui Traian, cele două faze ulterioare fiind atribuite unui depozit de amfore⁵. Alți

¹ Brudiu 1976, p. 85-96; Brudiu 1980, p. 314-320; Brudiu 1981, p. 59-72; Brudiu 1998, p. 209-216; Brudiu 2003, p. 59-62 (nr. 258), p. 171, fig. 16, p. 175, fig. 20, p. 176, fig. 21; Brudiu 2003a, p. 128-129; Brudiu 2004, p. 125-126.

² Pârvan 1913, p. 19, fig. 9.

³ Brudiu 1998, p. 210, fig. 1.

⁴ Țentea, Cleșiu 2006, 52-53.

⁵ Brudiu 1980, p. 319; Brudiu 1981, p. 62-65; Brudiu 1998, p. 210, fig. 1; Brudiu 2003a, p. 128-129; Brudiu 2004, p. 125-126.

autori au formulat opinii mai nuanțate privind funcționalitatea acestei fortificații, însă ipotezele sale sunt adaptate aceleiași cronologii eronate, considerând că aceasta era în fapt un turn de semnalizare, dată fiind vizibilitatea bună la nivelul confluenței Siretului cu Dunărea, iar în fazele ulterioare aceasta ar fi avut un rol comercial (explicația fiind dată de numărul mare de torți de amfore descoperite în șanțurile fortificației, rezultate potrivit autorului citat din ruperea intenționată a acestora ca semn al impozitării amforei respective)⁶. După cum am arătat și cu alte ocazii, amforele descoperite în aceste *fossae* au o proveniență reziduală⁷.

Pe baza analizei amforelor identificate în interiorul șanțurilor, singurele artefacte descoperite, nu se poate oferi o cronologie mai restrânsă a acestora. Acceptând că frecvența lor cea mai mare este pe durata secolului al II-lea, consider că nu este exclus ca fortificația să fi funcționat în prima jumătate a secolului respectiv.

Fortificația se încadrează în tipul fortificațiilor de mici dimensiuni care pot adăposti un grup de soldați în anumite avanposturi, cu misiunea de a supraveghea vaduri, drumuri sau un punct cu o anumită importanță. În aceste circumstanțe, o *vexillatio* putea fi trimisă în vecinătatea garnizoanei, loc în care putea staționa o centurie sau un număr variabil de soldați. Sursele documentare indică faptul că asemenea vexilații puteau fi detașate chiar pentru un anumit număr de ani⁸.

Cele mai apropiate analogii - calculat după dimensiunile fortificațiilor - sunt din Dacia⁹. Exemplele „clasice” pentru fortificațiile de mici dimensiuni (*fortlets*) au fost semnalate în Britannia. Cel mai timpuriu exemplu este la Martinhoe, unde detașamentul care a staționat aici avea probabil misiunea de a supraveghea Canalul Bristol (trei clădiri din interior indicau o garnizoană formată din 80 soldați și un ofițer). În secolul II p.Chr., câteva mici fortificații de acest tip au fost construite în sudul Scoției în timpul ocupației lui Antoninus Pius, spre exemplu Barburgh Mill, cele două barăci ale sale putând găzdui, de asemenea, o centurie¹⁰.

O importantă oportunitate pentru realizarea unei viziuni de ansamblu asupra complexului de clădiri și infrastructuri de la Barboși a fost posibilitatea de a corobora cartările cercetărilor

⁶ Croitoru 2004, p. 85. Faptul că mânerile amforelor se rupeau mai frecvent decât altă parte a recipientului, trebuie să se fi datorat greutateii amforelor respective sau modalității tehnice prin care toarta se aplică pe corpul recipientului, mai degrabă decât o rupere intenționată a acestora pentru a se marca cantitatea de amfore vâmuite.

⁷ Țentea 2005, p. 181; Țentea, Cleșiu 2006, p. 48.

⁸ Breeze 1983, p. 43. Pentru o privire de ansamblu vezi și Welfare, Swan 1995, p. 1-27, iar ca sinteză diagrama p. 12-13.

⁹ Abrud (40 x 50) (Moga, Mesaroșiu 1981, p. 141-149; Gudea 1997, nr.20), Boița (45 x 50) (Lupu 1961, p. 411-422; Gudea 1997, nr. 46), Săpata de Jos (35 x 40) (Tudor 1978, p. 298-299; Gudea 1997, nr. 59), iar din Moesia Superior, micile fortificații din în zona Porților de Fier (Gudea 2001, nr. 11a-c, 12a-j)

¹⁰ Pentru discuții despre garnizoana acestui fort vezi Breeze 1974, p. 147 sqq; Breeze 1993, p. 505-510. Barăcile erau protejate de un *murus caespiticius* și un singur șanț - Breeze 1983, p. 45, fig. 33, 34. *Milecastles* și *milefortlets* de pe Valul lui Hadrian și Valul lui Antoninus sunt versiuni mai mici ale acestor fortificații. Cele de pe Valul lui Hadrian par să ofere găzduire pentru 80 sau 32 soldați care aveau misiunea să păzească porțile valului și să supravegheze porțiunea corespunzătoare a valului (Breeze 1983, p. 43-46). Pentru o repertoriere a acestor fortificații din Germania și Raetia, vezi Schönberger 1985, p. 490-493.

arheologice proprii cu cele realizate pe baza fotografiilor aeriene efectuate în timpul celui De-al Doilea Război Mondial de către aviația aliată, demers realizat împreună cu colega Ioana Oltean¹¹. Rezultatele interpretărilor fotografiilor aeriene semnaleză existența unui număr de cel puțin alte două fortificații cu dimensiuni asemănătoare cu cea descrisă, amplasate în interiorul valului Traian-Tulucești, dar distruse de extinderea orașului în a doua jumătate a secolului trecut, precum și a unui număr destul de mare de posibile turnuri de observație. De asemenea, extinderea necropolei spre nord este considerabilă.

Majoritatea amforelor identificate atât în interiorul șanțurilor micii fortificații, cât și pe teritoriul necropolei, fac parte din aceeași clasă, anume „cu pastă fină”. Acest tip a fost definit prin cumularea unor caracteristici ale formei și ale pastei, amfore cu gâtul lung și pastă fină: *narrow-necked light-clay amphorae*¹². Aceste amfore sunt foarte răspândite pe coastele Mării Negre, în special în nord și vest, circulând foarte puțin în Mediterana, fiind atestate în toate siturile dobrogene între finele secolului I p.Chr. și pe durata secolului următor, fiind unul dintre cele mai răspândite tipuri de amfore în provinciile din zona Dunării de Jos¹³. În secolele II-III p.Chr. au fost extrem de răspândite în nordul Mării Negre, atât în așezările și mormintele carpice (fig. IV.1) sau sarmatice, precum și în zonele orașelor grecești și în mediul Cernjahov din silvostepă, în special în morminte (fig. IV.2)¹⁴. Răspândirea acestor amfore a fost semnificativă și în zonele din vestul Mării Negre. Câteva exemplificări în acest sens pot fi în fortificații de pe cursul Dunării din Moesia Superior sau în Dacia.

Judecând după *tituli picti* și după urmele de rășină din interiorul unor exemplare, acest tip a fost folosit pentru transportul vinului. Dimensiunile relativ mici și atestarea lor frecventă în mormintele barbare ar indica un comerț destul de intens cu vin din zona sudului Mării Negre¹⁵.

Concluziile care reies așadar din studierea amforelor respective, precum și din datele

¹¹ Tentea, Oltean 2006, pl. 3, 4.

¹² Šelov 1986, p. 395-400; Abadie-Reynal 1999, p. 256; Vnukov 2004, p. 407-415; Opaïț 1974, 31 - tipul cuprinde șase variante, considerate a fi etape evolutive ale așa-numitei amfore „pseudo-cos”. În literatura de specialitate din România, aceste amfore pot fi întâlnite în diferite alte clasificări: Rădulescu 2, Scorpan I, Opaïț VI, Suceveanu LIV, Paraschiv 3 (Rădulescu 1976, p. 102, pl. I. 2, 2a, 3, 3a; Scorpan 1977, p. 269; Opaïț 1980, p. 301; Suceveanu 2000, tipul LIV; Paraschiv 2002, p. 170-171). Variantele descoperite în cursul cercetărilor noastre și la care voi face trimitere sunt B, C și varianta de tranziție C-D (Šelov B = Zeest 64 / Šelov C = Zeest 94 / Šelov D = Zeest 104-105). Originea acestor amfore pare a se situa în perioada elenistică, ele fiind produse cel mai probabil în Heracleea Pontică. Producția acestui tip de amfore la Heracleea se încadrează în intervalul cronologic cuprins între al doilea sfert al secolului I p.Chr. și epoca romană târzie. În secolele II-III p.Chr. a fost cel mai popular tip de amforă din zona sudică a Mării Negre (Vnukov 2004, p. 415).

¹³ Abadie-Reynal 1999, p. 256; Dyczek 2001, p. 215. Moesia Inferior: Barboși (Sanie 1981, p. 135, pl. 32/6, 34/2; p. 136, pl. 32/2), *Noviodunum* (Simion 1984, p. 84, 496, pl. XII.3,4), *Arrubium* (Paraschiv 2004, p. 143, 150, pl. II.1), *Histria* (Alexandrescu 1966, p. 511, pl. 79/XVI, 1-24; p. 531 pl. 99/XXX, 6-8), *Tomis* (Lungu, Chera 1986, p. 92, 108, pl. VI/62), *Novae* (Kovalevskaya 1998, p. 167-168); Moesia Superior (Bjelajac 1996, tip XIX, 65-67); Dacia (Ardeț 2006, tip 6b, 6c).

¹⁴ Bichir 1973, p. 90-92, 372, pl. CLVI/4-5, p. 373, CLVII/1-5, CLVIII/1, 3, 4; Grosu 1990, p. 133 - tip A5. A se vedea și harta la Kropotkin, Kropotkin 1988, fig. 1 (apud Dyczek 2001, fig. 137).

¹⁵ Dyczek 2001, p. 219. În cazul analizei unei amfore de la Schela, jud. Galați, s-a tras concluzia că aceste amfore erau folosite și pentru transportul uleiului de măsline – Brudiu 1976a, p. 159-163.

arheologice și cartările realizate din fotografiile aeriene, pledează pentru atribuirea construcțiilor respective unor fortificații de mici dimensiuni, făcând parte dintr-o rețea de infrastructuri existente în interiorul liniei fortificate Traian – Tulucești.

Pe baza analizei amforelor identificate în interiorul șanțurilor, singurele artefacte descoperite, nu se poate oferi o cronologie mai restrânsă a acesteia. Acceptând că frecvența lor cea mai mare este pe durata secolului al II-lea, consider că nu este exclus ca fortificația să fi funcționat în prima jumătate a secolului respectiv¹⁶. Se poate presupune funcționarea acestor mici fortificații începând cu domnia lui Traian, apoi, odată cu amplele construcții care au avut loc în castrul de la Barboși și cu realizarea valul Galațiului, în timpul domniei lui Hadrian¹⁷, unele dintre acestea ar fi putut fi dezafectate.

Amphorae storehouses or military instalations?

(Summary)

The archaeological and epigraphical documentation of the Roman *territorium* inside the Traian – Tulucești *vallum*, located on the left bank of the Danube, in the area where the Siret River meets the Danube, is well known especially due to the discoveries made inside the fortress and settlement at Barboși and more recently, following rescue excavations, the site from Galați city, „Dunărea” neighborhood (located 1.5 km east of Barboși), on Danube's bank.

Our observations will focus on the recent research undertaken in the roman fortlets located in the *territorium*. It was considered, for example, that a detailed chronology of the fortress can be established with the aid of the amphorae discovered in three different layers of filling in the ditches. Therefore the fortress in question would have functioned for almost two centuries. The identification of the amphorae in several layers of filling in the ditches cannot represent an argument for establishing a chronology of the fortlet functioning phases in the absence of the internal stratigraphy. During the 2004 research campaign we noticed that the ditches' slopes bear no traces of the usual maintenance work undertaken by the soldiers of the garrison, in some places the slopes being difficult to be traced, their upper parts collapsing immediately after the fortlet was abandoned. Thus, the amphorae – apart from their earlier or later datation– discovered following archaeological investigation in the fortlet ditches, are simple residues.

During the 2004 campaign, inside the ditches were discovered an important number of *narrow-necked light-clay amphorae*. Accepting the fact that the frequency for these artifacts is grater for the 2nd century A.D., consider that it is possible for the fortlet to have functioned in the first half of the same century. Judging after the *tituli picti* and the traces of resin inside some of the recipients, I consider that this type of amphora was used for transporting wine. These amphorae are wide-spread on the shores of the Black Sea, especially on the northern and western shores, and are rarely found in the Mediterranean space.

The fortlet allows considering this structure as belonging to the category of small fortlets used for sheltering groups of soldiers in certain outposts, with the mission of surveying

¹⁶ Țentea, Cleșiu 2006, p. 48.

¹⁷ Gostar 1965, p. 146; vezi și Croitoru 2004, p. 90.

fords, roads or places of specific strategic importance. In these circumstances, a *vexillatio* could be sent near the garrison, in a place where a *centurio* or a variable number of soldiers could be stationed. The sources indicate that such vexillations could be deployed as mentioned even for as long as several years.

Based on the interpretation of the historical aerial photographs (made by dr. Ioana Oltean) the limes installations on the left bank of the Danube around the modern town of Galați would have included at least 4 or 5 small fortifications (fortlets) along with a number of watchtowers. They extended as far as 6.5 kilometers away from the line of the Danube within the territory enclosed by the Traian-Tulucești *vallum* and, if they were contemporary, the fortlets were sufficiently close together to facilitate communications and control of the territory (Țentea, Oltean - forthcoming).

Bibliografie

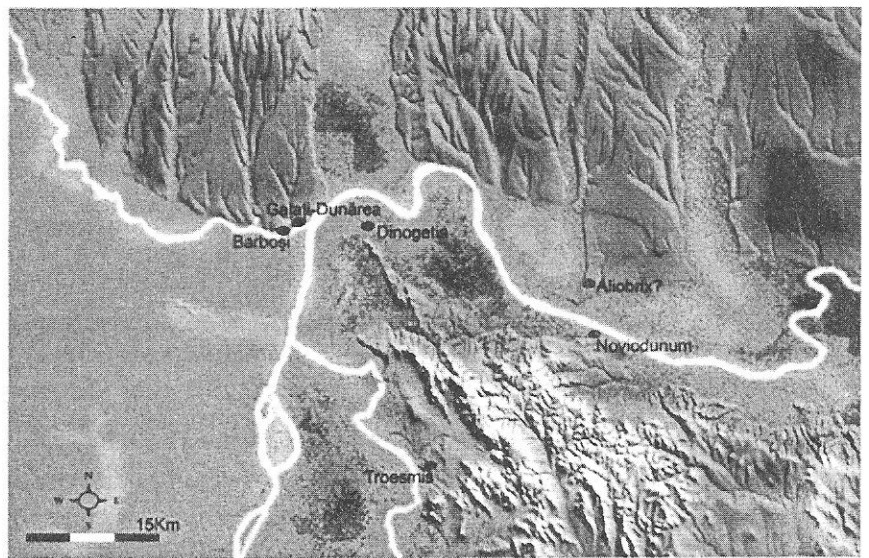
- Abadie-Reynal 1999 Abadie-Reynal, C., *Les amphores romaines en Mer Noire (Ier – 4e s.)*, (Y. Garlan ed.), Production et commerce des amphores anciennes en Mer Noire, Aix-en-Provence, p. 255-264.
- Alexandrescu 1966 Alexandrescu, P., *Necropola tumulară. Săpături 1955-1961*, Histria II, E. Condurachi (ed.), București, p. 133-294.
- Ardeț 2006 Ardeț, A., *Amforele romane din Dacia romană*, Cluj-Napoca.
- Bichir 1973 Bichir, Gh., *Cultura carpică*, București.
- Bjelajac 1996 Bjelajac, L., *Amfore Gornjo Mezijskog Podunavlja*, Belgrad.
- Breeze 1974 Breeze, D., *The Roman Fortlet Barburgh Mill, Dumfriesshire*. *Britannia* 5, p. 130-162.
- Breeze 1983 Breeze, D.J., *Roman Forts in Britain*, Aylesbury.
- Breeze 1993 Breeze, D., *The garrisoning of Roman Fortlets*, în Breeze, D., Dobson, B., *Roman Officers and Frontiers*, Stuttgart.
- Brudiu 1976 Brudiu, M., *Un cavou roman descoperit la Galați*, SCIVA 27, 1, p. 85-96.
- Brudiu 1976a Brudiu, M., *O amforă cu ulei de măsline descoperită la Schela, jud. Galați*, Muzeul Național 3, p. 159-163.
- Brudiu 1980 Brudiu, M., *Săpăturile de salvare din castellum de pământ (sec. II – III e.n.)*, MCA 14, p. 314-320.
- Brudiu 1981 Brudiu, M., *Un castellum roman descoperit la Galați și semnificația lui*, *Danubius* 10, p. 59-72.
- Brudiu 1998 Brudiu, M., *Drumul roman prin Moldova de Jos între intuiție și realitățile arheologice*, *Pontica* 31, p. 217-225.
- Brudiu 2003 Brudiu, M., *Lumea de sub tumuli din sudul Moldovei. De la indo-europeni la turanicii târzii – mărturii arheologice*, București
- Brudiu 2003a Brudiu, M., *Galați, jud. Galați. Punct: cartier Dunărea*, CCA 2002 (2003), p. 128-129.
- Brudiu 2004 Brudiu, M., *Galați, jud. Galați. Punct: cartier Dunărea*. CCA 2003 (2004), p. 125-126.

- Croitoru 2004 Croitoru, C., *Fortificațiile liniare romane în stânga Dunării de Jos (secolele I-IV p. Chr.)*(I), Galați.
- Dyczek 2001 Dyczek, P., *Roman Amphorae of the 1st-3rd Centuries AD Found on the Lower Danube. Typology*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warsaw.
- Grosu 1990 Grosu, V.I., *Hronologija pamjatnikov sarmatskoj kul'tury Dnestrovsko-Prutskogo meždureč'ja*, Kișinev.
- Gudea 1997 Gudea, N., *Der dakische Limes. Materialien zu seinen Geschichte*. Sonderdruck aus JRGZM 44, p. 1-113.
- Gudea 2001 Gudea, N., *Die Nordgrenze der römischen Provinz Obermoesien. Materialien zu ihrer Geschichte (86-275 n. Chr.)*. Sonderdruck aus JRGZM 48, p. 1-118.
- Kovalevskaya 1998 Kovalevskaya, u.L., *Svetlogloniennyje Amfory I v. Po Chr. iz principia v Nove. Zasypanyje No 4*. Novensia 11, p. 163-174.
- Kropotkin, Kropotkin 1988 Kropotkin, A. V., Kropotkin, V. V., *Severnaja granica razprostrenienija amfor rimskovo vremeni v Vostočnoj Evropie*. V.V. Kropotkin (ed.) Mogilniki černjakovkoj kultury, Moskva.
- Lungu, Chera 1986 Lungu, V., Chera, C., *Contribuții la cunoașterea complexelor funerare de incinerare cu „rug-busta” de epocă elenistică și romană de la Tomis*, Pontica 19, p. 89-111.
- Lupu 1961 Lupu, N., *Săpăturile de la Boița*, MCA 7, p. 411-422.
- Moga, Mesaroșiu 1981 Moga, V., Mesaroșiu, V., *Cercetări arheologice de la Abrud*, Apulum 18, p. 141-149.
- Opaiț 1974 Opaiț, A., *Local and Imported Ceramics in the Roman Province of Scythia (4th – 6th centuries AD)*, BAR IntSer.
- Opaiț 1980 Opaiț, A., *Considerații preliminare asupra amforelor romane și romano-bizantine din Dobrogea*, Peuce 8, p. 291-327.
- Paraschiv 2002 Paraschiv, D., *Amfore pontice romane și romano-bizantine în zona Dunării de Jos*, ArhMold 25.
- Paraschiv 2004 Paraschiv, D., *Noi descoperiri arheologice de epocă romană la Măcin*, Peuce S.N. II (15), p. 143-152.
- Pârvan 1913 Pârvan, V., *Castrul dela Poiana și drumul roman prin Moldova de Jos*, ARMSI, II, 36/4, p. 1-38 (14-27).
- Rădulescu 1976 Rădulescu, A., *Amfore romane și romano-bizantine din Scythia Minor*, Pontica 9, p. 99-114.
- Sanie 1981 Sanie, S., *Civilizația romană de la est de Carpați și romanitatea de pe teritoriul Moldovei*, Iași.
- Schönberger 1985 Schönberger, H., *Die römischen Truppenlager der frühen und mittleren Kaiserzeit zwischen Nordsee und Inn*, BerRGK, 66, p. 324-497.
- Scorpan 1977 Scorpan, C., *Contributions à la connaissance de certains types céramiques romano-byzantins (IVe-VIIe siècles) dans l'espace istro-pontique*, Dacia N.S. 21, p. 269-297.

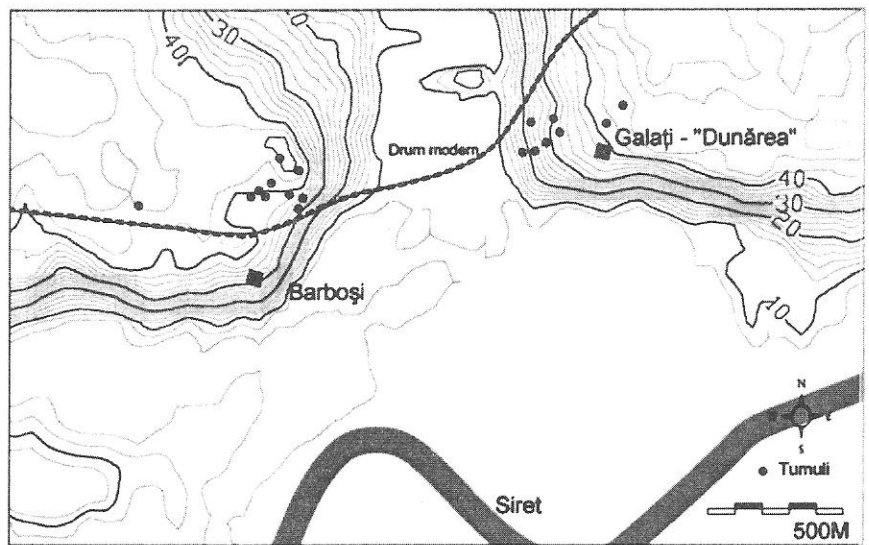
Šelov 1986	Šelov, D.B., <i>Les amphores d'argile claire des premiers siècles de notre ère en Mer Noire</i> , J.-Y. Empereur, Y. Garlan (éd.), Recherches sur les amphores grecques. Actes du colloque international (Athènes, 10-12 Septembre 1984), Athènes, Bulletin de Correspondance Hellénique. Supplément 13, p. 395-400.
Simion 1984	Simion, G., <i>Descoperiri noi în necropola de la Noviodunum. Raport preliminar</i> , Peuce 9, p. 75-96, 461-502.
Suceveanu 2000	Suceveanu, Al., <i>Histria X, Ceramica romană din secolele I – III p. Chr</i> , București.
Tudor 1978	Tudor, D., <i>Olenia Romană</i> ⁴ , București.
Țentea 2005	Țentea, O., <i>Despre două puncte din sistemului defensiv roman de la Dunărea de Jos – semnalări și ipoteze</i> , Argessis 14, p. 179-186.
Țentea, Cleșiu 2006	Țentea, O., Cleșiu, S., <i>Fortificația și necropola romană de la Galați, cartier „Dunărea”</i> . <i>Raport arheologic</i> , Cercetări Arheologice 13, p. 39-88.
Țentea, Oltean 2006	Țentea, O., Oltean, Ioana A., <i>The Lower Danube Roman Limes at Galați (Romania). Recent results from excavation and aerial photographic interpretation</i> , Limes XX: Proceedings of the XXth International Congress of Roman Frontier Studies. Papers from the 20th Limes conference, held in Léon, Spain (în curs de apariție).
Vnukov 2004	Vnukov, S.Yu., <i>Pan-roman amphora types produced in the Black Sea Region</i> , (J. Eiring, J. Lund eds.), Transport Amphorae and Trade in the Eastern Mediterranean, Acts of the International Colloquium at the Danish Institute at Athens, September 26-29, 2002 (Monographs of the Danish Institute at Athens 5), Athens, p. 407-415.
Welfare, Swan 1995	Welfare, H., Swan, V., <i>Roman Camps in England</i> , London.

Lista ilustrațiilor

- Fig. I.1. Fortificațiile romane din zona curburii Dunării în perioada Principatului
 Fig. I.2. Siturile arheologice Galați, cart. Dunărea și Barboși
 Fig. I.3. Galați, cart. Dunărea - planul cercetărilor arheologice din anul 2004
 Fig. II.1. Galați, cart. Dunărea planul sitului (după Brudiu 1998, p. 210, fig. 1)
 Fig. II.2. Galați, cart. Dunărea - planul cercetărilor arheologice din anul 2004
 Fig. III.1. Galați, campania 2004 - „castellum”, fossa I
 Fig. III.2. Amfora tip Šelov B
 Fig. III.3. Schema evolutivă a amforelor heracléene (sec. I a. Chr. - sec. III p. Chr) - după Vnukov 2004, p. 414, fig. 7
 Fig. IV.1. Distribuția amforelor tip „*narrow-necked light-clay*” în Moesia Inferior și în arealul culturii carpice (după Dyczek 2001, passim)
 Fig. IV.2. Distribuția amforelor „*narrow-necked light-clay*” la nordul Mării Negre (după Kropotkin, Kropotkin 1988, fig. 1)

1

2

Fig. I 1. Fortificațiile romane din zona curburii Dunării în perioada Principatului
2. Siturile arheologice Galați, cart. Dunărea și Barboși

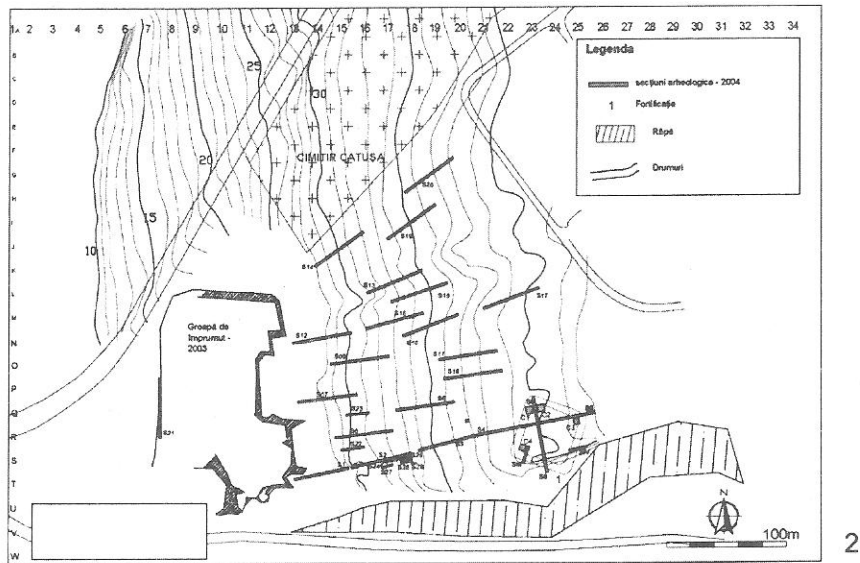
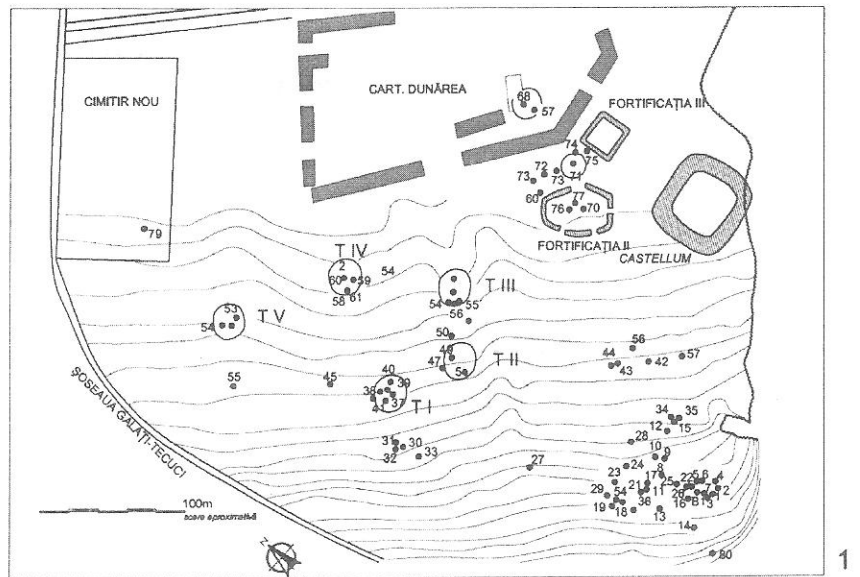

Fig. II 1. Galați, cart. Dunărea - planul sitului (prelucrare după Brudiu 1998, 210 fig. 1)
2. Galați, cart. Dunărea - planul cercetărilor arheologice din anul 2004

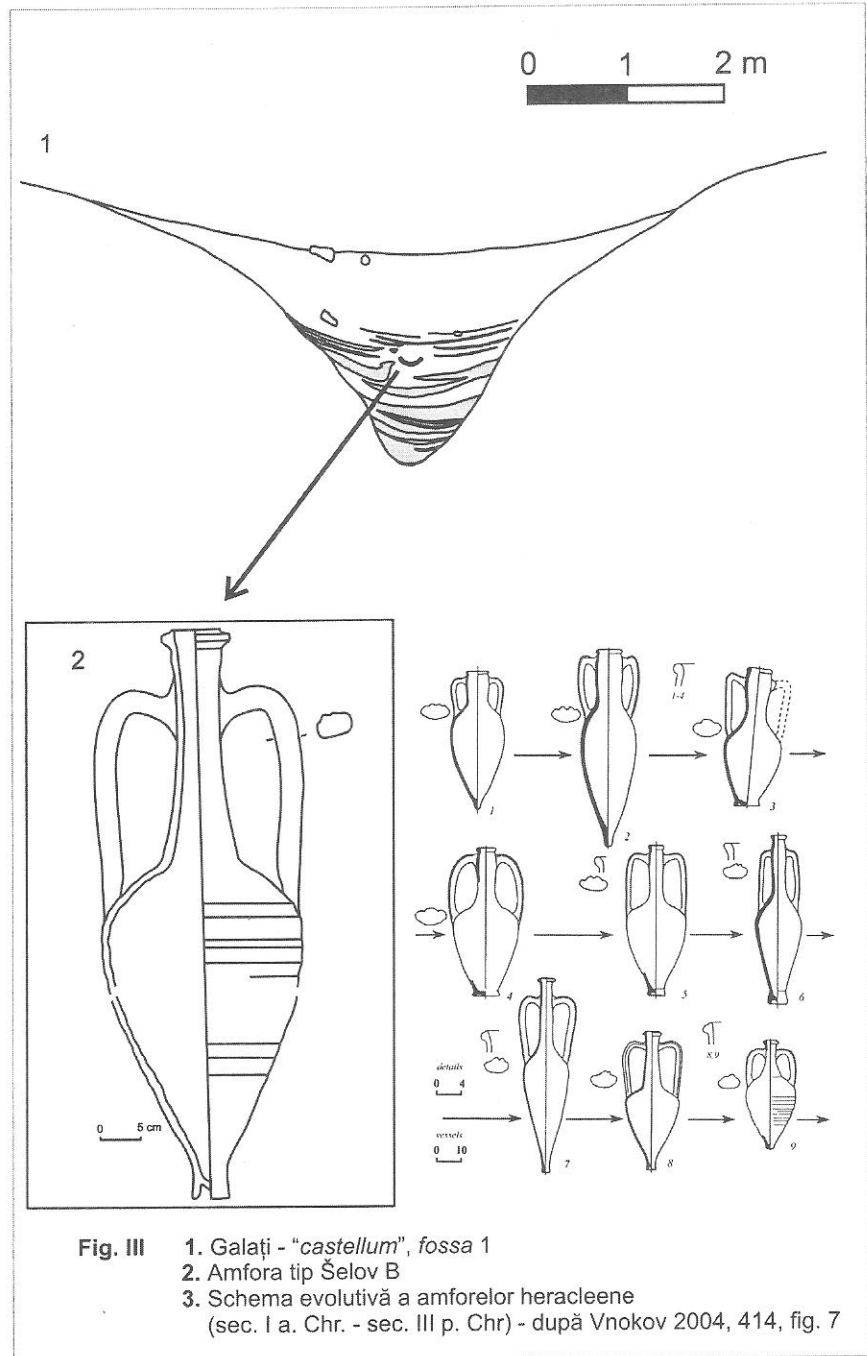

Fig. III 1. Galați - "castellum", fossa 1
 2. Amfora tip Šelov B
 3. Schema evolutivă a amforelor heracleene
 (sec. I a. Chr. - sec. III p. Chr) - după Vnokov 2004, 414, fig. 7

